

Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda v obdobju od 2016 do 2018
Seminar OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE

Bralne spretnosti odraslih , Rezultati raziskave PIAAC

Estera Možina, Andragoški center Slovenije
Ljubljana, 10.5.2017

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Vsebina

- Kaj je merila raziskava PIAAC in kako
- Kakšni so rezultati
- Kakšne so lahko rešitve

Kaj je merila raziskava PIAAC
in kako?

Potek raziskave PIAAC v Sloveniji

- Raziskava je potekala od marca do decembra 2014 na območju celotne Slovenije
- Sodelovalo je **5331 oseb med 16-65 letom** (reprezentativni vzorec)
- Potekala je na domovih, izvajali so jo usposobljeni in izkušeni anketarji
- Izvedena kot intervju in testiranje
- Anketiranci so lahko izbirali med računalnikom in tiskano verzijo
- Izvajalec raziskave: konzorcij (ACS, SURS, FDV, FF, EF)

BESEDILNE SPRETNOSTI

Zmožnost razumeti in uporabiti informacije iz različnih besedil

KOMPONENTE BRALNIH SPRETNOSTI

Razumevanje besed, stavkov in odlomkov

REŠEVANJE PROBLEMOV V TEHNOLOŠKO BOGATIH OKOLJIH

Zmožnost najti, izbrati, ovrednotiti in uporabiti informacije s pomočjo računalnika za reševanje problemov

Raziskava je merila **SPRETNOSTI** za obdelavo informacij

MATEMATIČNE SPRETNOSTI

Zmožnost uporabiti, interpretirati in posredovati matematične informacije ter zamisli

ZBIRA TUDI PODATKE O UPORABI SPRETNOSTI PRI DELU IN V VSAKODNEVNEM ŽIVLJENJU

Uporaba spretnosti za procesiranje informacij in nekaterih drugih spretnosti na primer samostojnost pri izbiri nalog, učenje pri delu, vplivanje na druge, sodelovanje z drugimi, organizacija časa, ročne spretnosti.

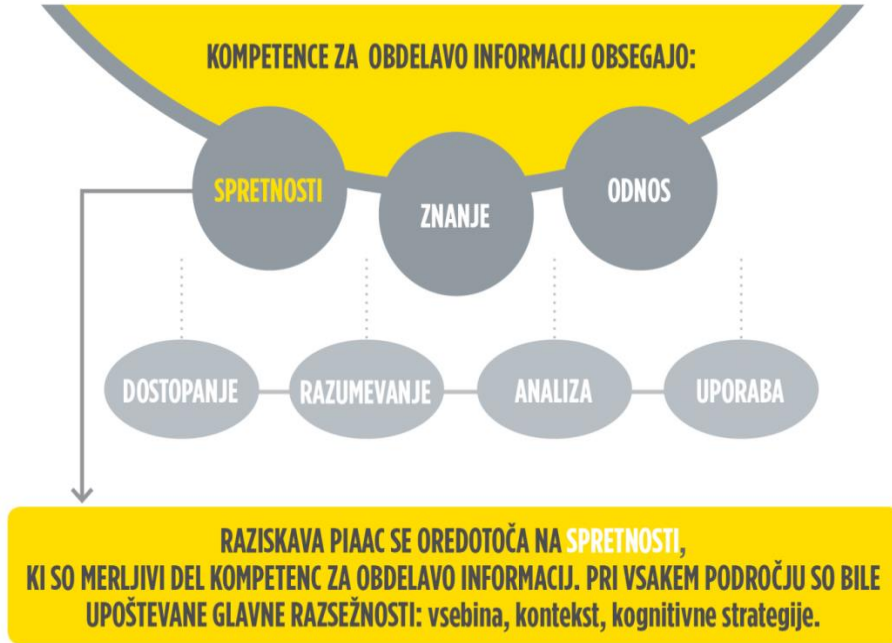
Zakaj?

Kompetence za obdelavo informacij

so bistvene za polno sodelovanje v gospodarstvih in družbah enaindvajsetega stoletja, ki temeljijo na znanju:

- nujne za integracijo in udeležbo na trgu delovne sile, izobraževanje ...;
- prenosljive, saj so relevantne v mnogih družbenih kontekstih in delovnih situacijah; in
- “učljive”, torej podvržene vplivu politike.

Spretnosti & kompetence

SPRETNOSTI - so merljivi del kompetence za obdelavo informacij.

Raziskava PIAAC meri **SPRETNOSTI** za obdelavo informacij v besedilih, ki so tiskana ali se pojavljajo na zaslonu.

VSEBINA

KONTEKST

Raziskava je vključevala naloge, ki ponazarjajo situacije iz življenja in dela odraslih, v katerih morajo brati, uporabiti matematiko in reševati probleme v tehnološko bogatem okolju.

KOGNITIVNE STRATEGIJE

So procesi, ki jih osebe uporabijo, da se odzovejo na dano vsebino oziroma jo uporabijo na primeren način.

Raven spretnosti pove, kako uspešni smo pri procesiranju informacij. Pove, kako uspešno lahko dostopamo, razumemo, se odzovemo, analiziramo in uporabljamo informacije, ki so tiskane ali se pojavljajo na zaslonu.

MEDNARODNE RAZSEŽNOSTI RAZISKAVE

200.000+

V mednarodni raziskavi je sodelovalo 216 250 odraslih

(16 - 65 LET)

To predstavlja več kot milijardo prebivalcev starih od 16 do 65 let

5331 ODRASLIH V SLOVENIJI

Vzorci v posameznih državah so povprečno obsegali 5000 testiranih odraslih oseb (v nekaterih državah veliko več)

00:45

ANKETA O
DEMOGRAFSKIH
PODATKIH

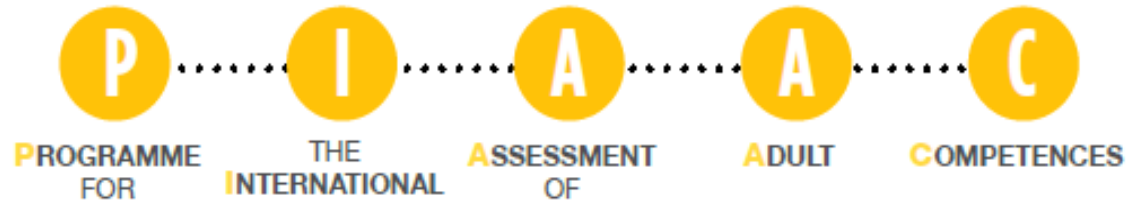
00:50

TESTIRANJE
- REŠEVANJE
NALOG

RAZISKAVA JE POTEKALA NA DOMOVIH

IME RAZISKAVE IN SESTAVA MEDNARODNEGA IN NACIONALNEGA KONZORCIJA

PROGRAM ZA MEDNARODNO OCENJEVANJE KOMPETENC ODRASLIH

SODELUJOČE DRŽAVE

Avstralija
Avstrija
Belgija (Flamski del)
Ciper
Češka
Češka
Čile
Danska
Estonija
Finska
Francija
Grčija
Indonezija
Irska
Italija
Izrael
Japonska
Kanada
Koreja
Litva
Nemčija
Nizozemska
Norveška
Nova Zelandija
Poljska
Ruska Federacija
Singapur
Slovaška
Slovenija
Španija
Švedska
Turčija
Velika Britanija (Anglija in severna Irska)
ZDA

PIAAC^{slo}

Program za mednarodno
ocenjevanje kompetenc odraslih

Projekt so v Sloveniji denarno
podprli Ministrstvo za izobraževanje,
znanost in šport in Evropski socialni
sklad in Evropska
komisija.

PIAAC je raziskava OECD

Vodi jo mednarodni
konzorcij PIAAC

Izvajajo jo sodelujoče države

V Sloveniji raziskavo PIAAC
izvaja konzorcij ustanov:
Andragoški center Slovenije,
Statistični Urad Slovenije,
Fakulteta za družbene
vede, Filozofska fakulteta,
Ekonomski fakulteta

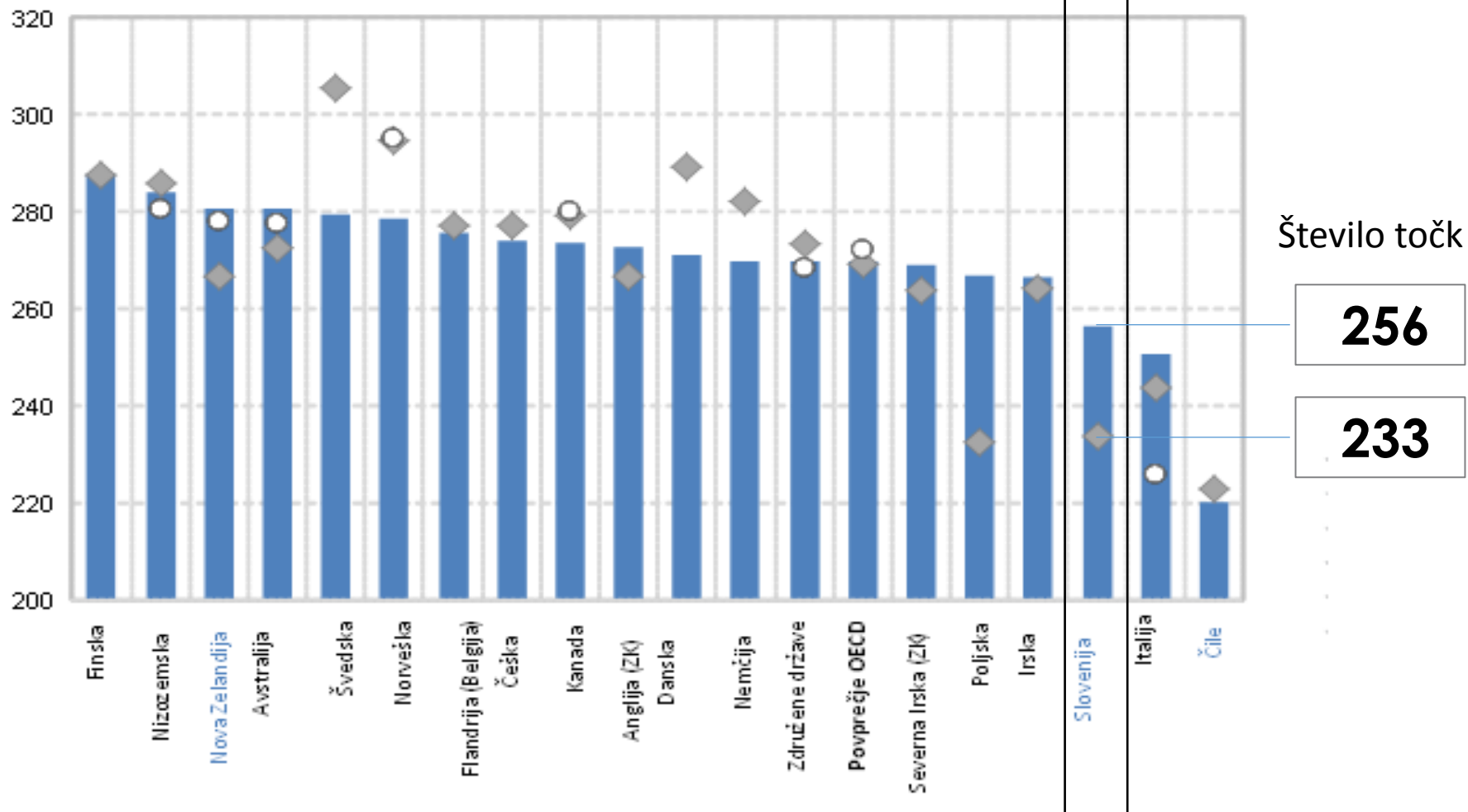
Kaj nas je zanimalo v PIAAC?

- **vpogled v zalogo spretnosti delovne sile** (katere spretnosti so razvile tekom življenja: raziskava je nastala na podlagi PISE, s katero ocenjujemo uspehe mladih. Spretnosti, ki jih mladi pridobijo med izobraževanjem, pa so drugačne, kot spretnosti, ki jih razvijemo v odrasli dobi.
- **kako odrasli spretnosti uporabljajo** (pri delu in izven njega)
- **kako in zakaj se spretnosti razvijajo, vzdržujejo in izgubljajo** (kateri so dejavniki, ki vplivajo na to)
- **ali spretnosti ustrezajo potrebam družbe** (kakšen vpliv imajo spretnosti na položaj posameznika)
-

Kakšni so rezultati?

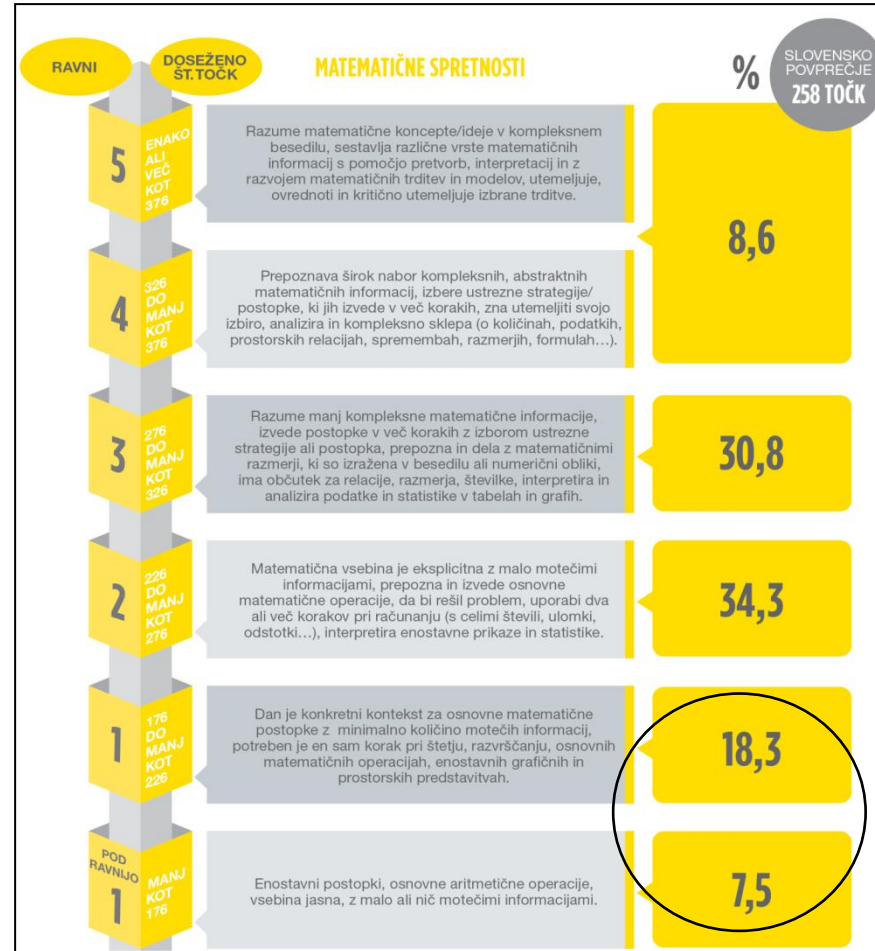
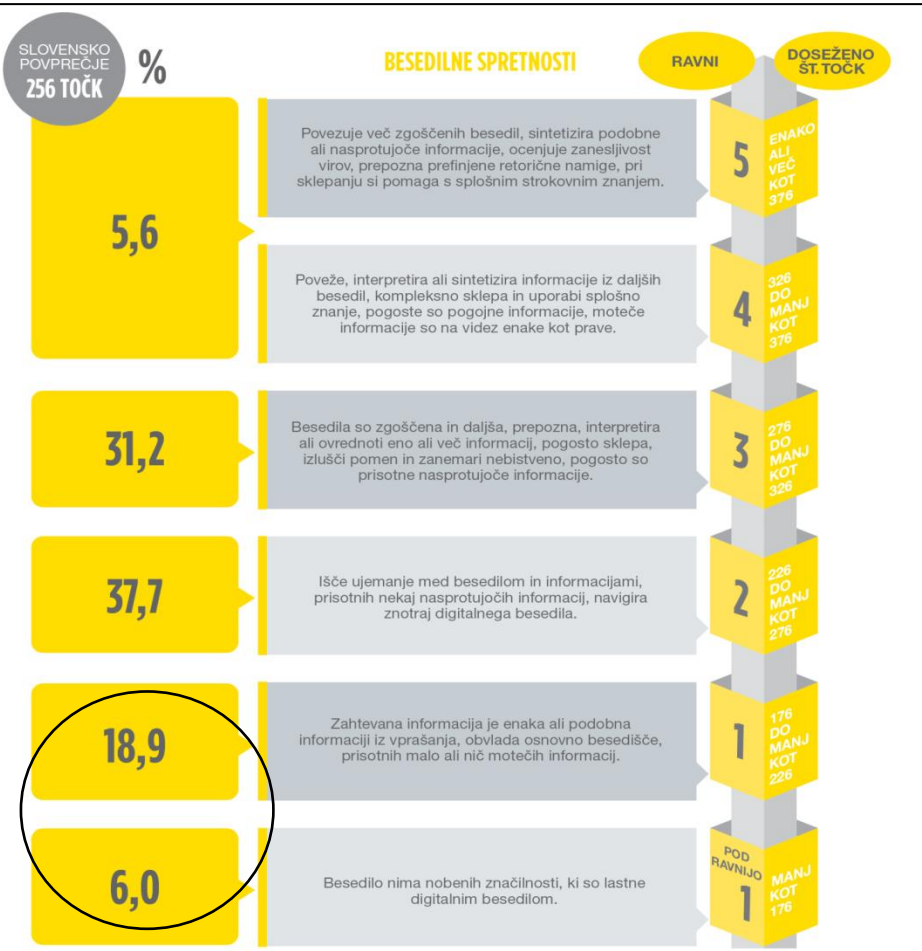
1. V primerjavi z letom 1998 so se rezultati izboljšali (besedilno razumevanje)

Primerjava rezultatov besedilno razumevanje - raziskava IALS 1998 (233 toč) in PIAAC 2013-2015 (256 točk)

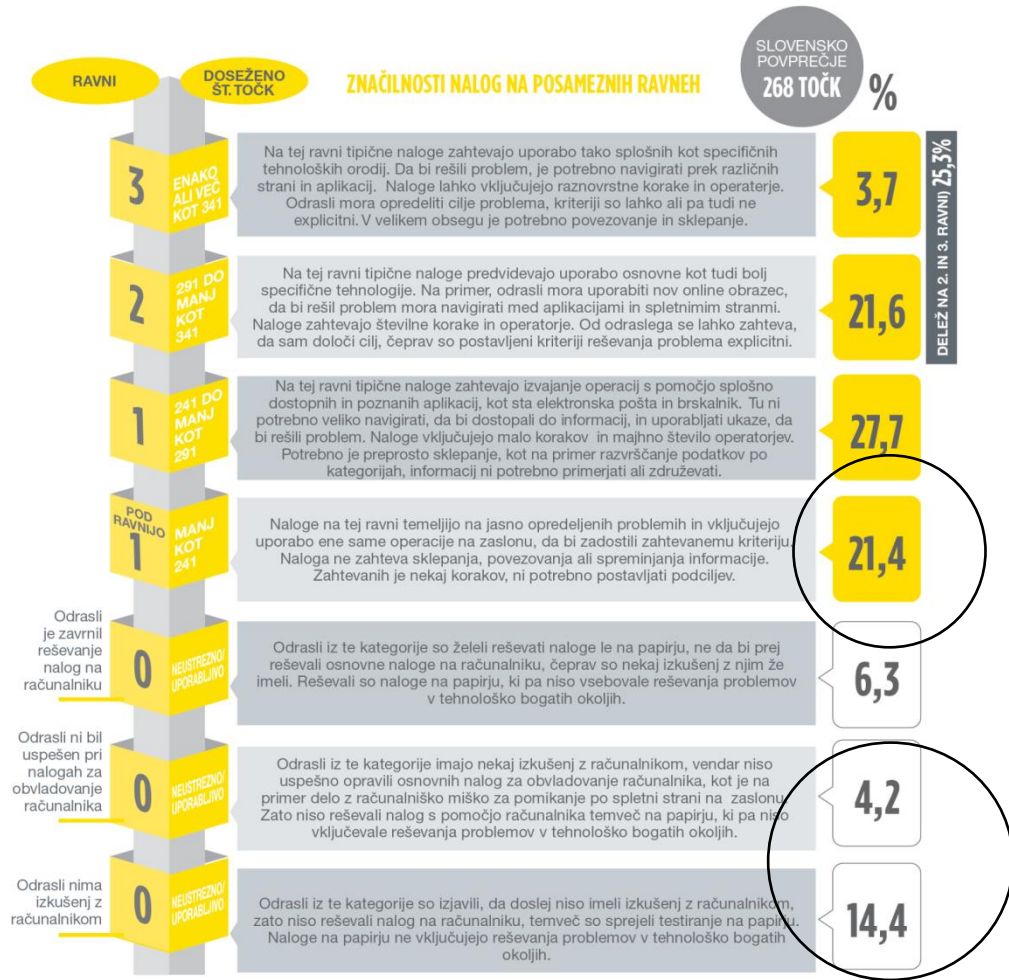
2. Visoki deleži odraslih z nizkimi dosežki - besedilne in matematične spretnosti

33% odraslih v Sloveniji (400.000 odraslih 25-65 let) povprečje OECD je nižje - 26%

3. Visoki deleži odraslih z nizkimi dosežki (reševanje problemov v IKT)

40% odraslih v Sloveniji (okoli 470.000 odraslih 16-65 let) povprečje OECD je nižje - 29%

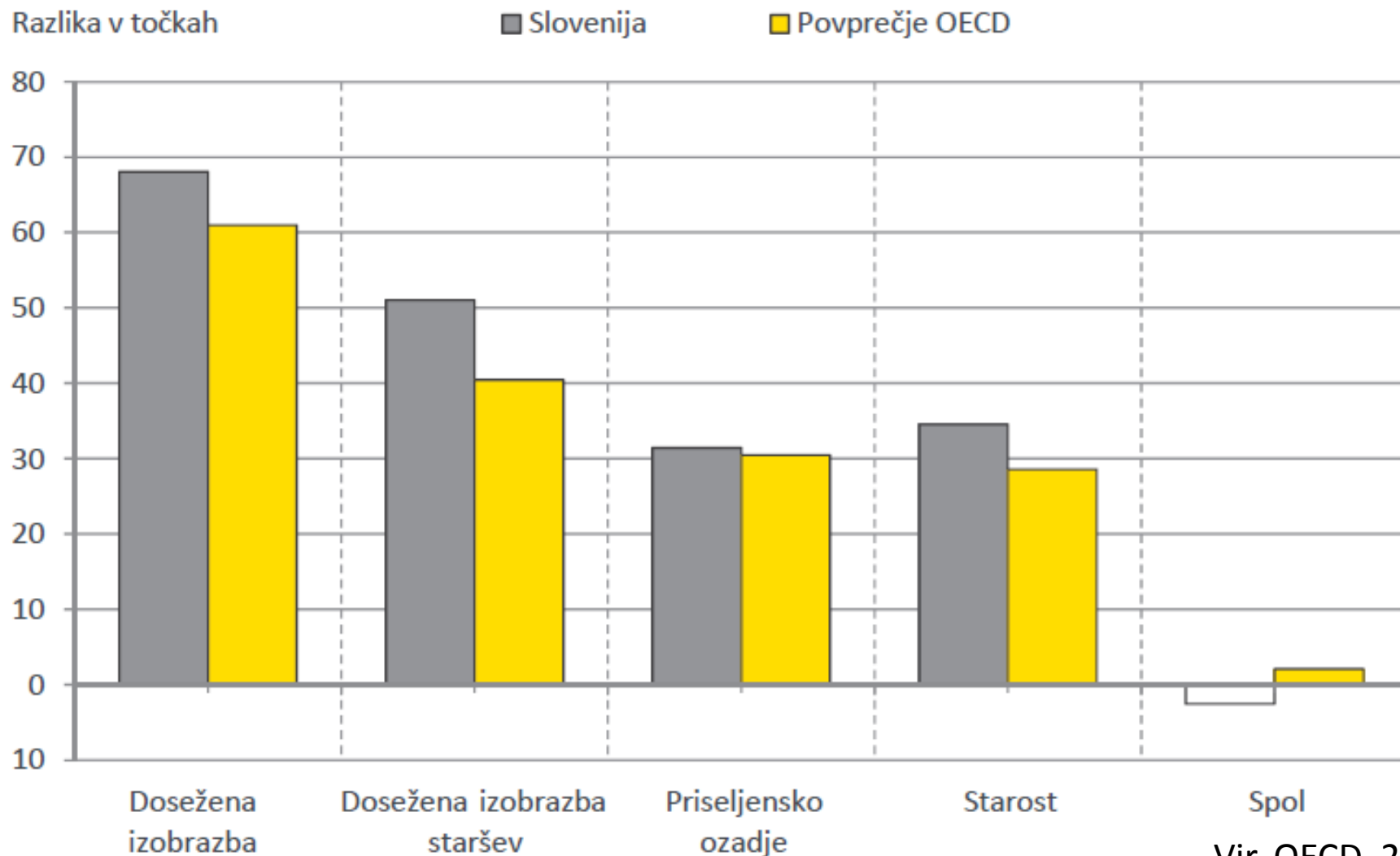

18,4% odraslih v SLO brez nobenih izkušenj z računalnikom, OECD povprečje je 14,6%

Premislek

- Koliko se ti rezultati skladajo z morebitnimi vašimi podatki oziroma izkušnjami?
- Ali v svoji izobraževalni praksi pri delu z udeleženci OŠO v vaših lokalnih okoljih zaznavate morebitne probleme povezane z šibkim bralnim razumevanjem, pomanjkanjem matematičnih in naprednejših računalniških spretnosti?

Vpliv socialno-demografskih dejavnikov na raven besedilnih spretnosti v Sloveniji in OECD

4. Odrasle z nizkimi dosežki najdemo v vseh starostnih skupinah, izobrazbenih kategorijah, zaposlitvenih statusih, panogah ter geografskih območjih

Odrasli z nizkimi dosežki pogosteje kot širša populacija izkazujejo določene značilnosti kot so:

- **nižja izobrazbena raven,**
- **pogostejša brezposelnost,**
- **nižji dohodkovni razredi,**
- **neugodno socialno ozadje in družbeni položaj,**
- **šibka raba spretnosti v vsakodnevnem življenju in pri delu,**
- **nizka udeležba v izobraževanju in usposabljanju,**
- **slabše ocenjeno zdravje,**
- **nizko zaupanje v institucije in sistem, itn.**
- **nižje udeleževanje v prostovoljskih in podobnih dejavnostih.**

Dosežki odraslih 16-65 v matematičnih spretnostih glede na izobrazbo, Slovenija, lastni preračun 2017

Končana šola	Raven 1 ali manj	Raven 2-3	Raven 4-5
Nepopolna osnovna šola	77,6	22,4	0,0
Nižja in srednja poklicna izobrazba	40,4	58,0	1,5
Osnovnošolska izobrazba	47,1	50,6	2,4
Srednja strokovna ali srednja splošna izobrazba	15,0	75,1	9,9
Višješolska, visokošolska izobrazba	6,4	74,2	19,4

Razkrivamo nove ranljive ciljne skupine z vidika nizkih dosežkov

Tem skupinam v dosedANJI izobraževalni praksi z vidika razvoja zmožnosti (pismenosti) nismo namenjali pozornosti, to so med drugim:

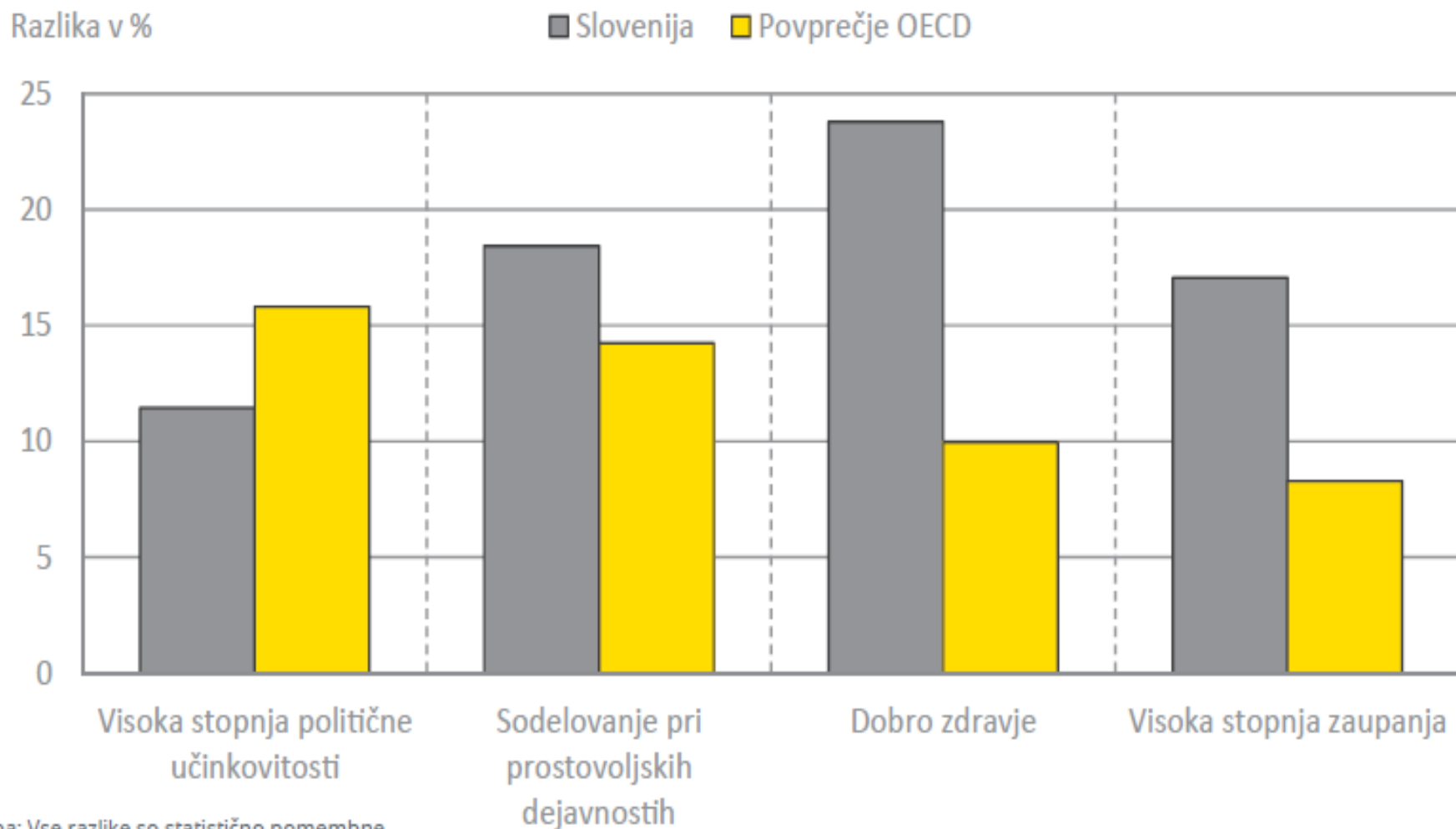
- **odrasli s srednjo poklicno izobrazbo,**
- **v manjšem obsegu tudi z visoko izobrazbo,**
- **priseljenci brez ali z nizko izobrazbo,**
- **neaktivna populacija v aktivni dobi (npr. prejemniki socialnih transferjev),**
- **zgodaj upokojeni posamezniki,**
- **posamezne skupine izobraževalno nedejavnih odraslih,**
- **e-izključeni starejši,**
- **razkrivajo pa se še nove ranljive skupine...**

Splošna spoznanja

Besedilne spretnosti in pozitivni družbeni učinki

Relativno močna je povezava med besedilnimi spretnostmi in neekonomskimi dejavniki tako v Sloveniji kot na splošno v državah OECD. Prikazana je razlika med odstotkom odraslih z visokimi rezultati (4./5.raven) in odstotkom odraslih z nizkimi rezultati (1. raven ali manj) ki so poročali o visoki stopnji zaupanja in politične učinkovitosti, dobrem oziroma odličnem zdravju in sodelovanju pri prostovoljskih dejavnostih.

6. Kako odrasli z nizkimi dosežki uporabljajo besedilne in matematične spretnosti?

-Raba spretnosti je bistveno nižja v primerjavi s celotno populacijo.

-Številni odrasli ne berejo niti pri delu niti izven njega, praktično nič ne pišejo ali uporabljajo matematične spretnosti.

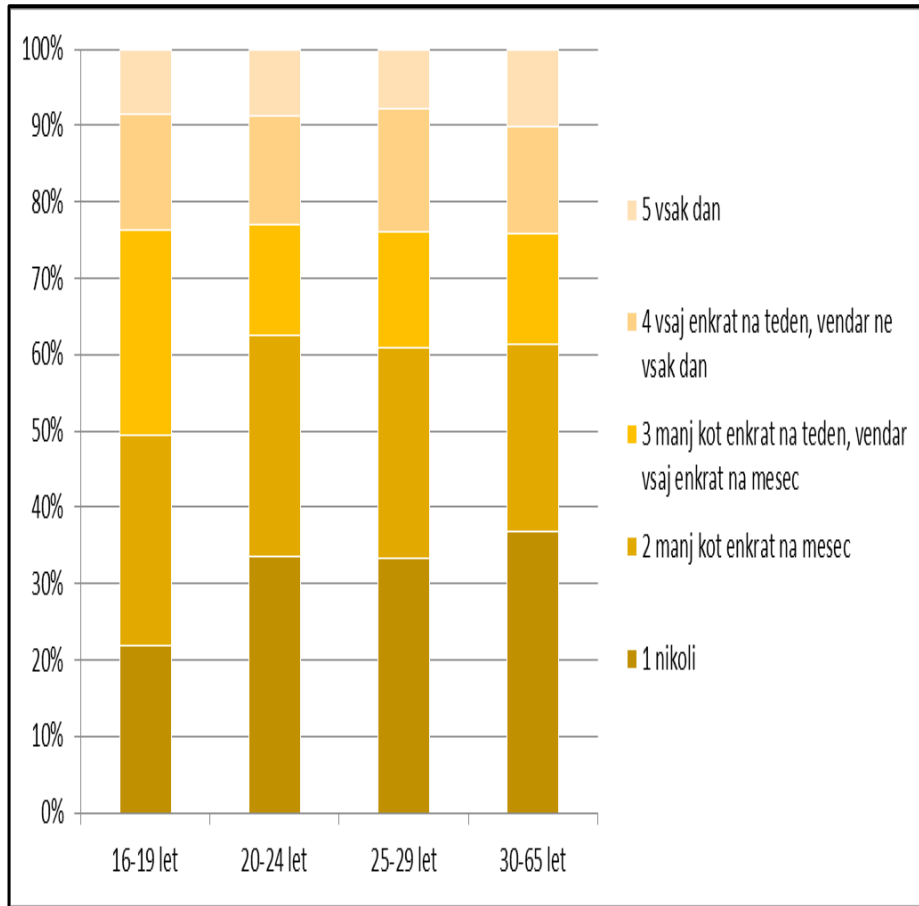
Nova spoznanja:

V Sloveniji se potrjuje, da je **pogostost rabe spretnosti pri odraslih, enako močan dejavnik socialnih in ekonomskih učinkov kot ugotovljena raven spretnosti.**

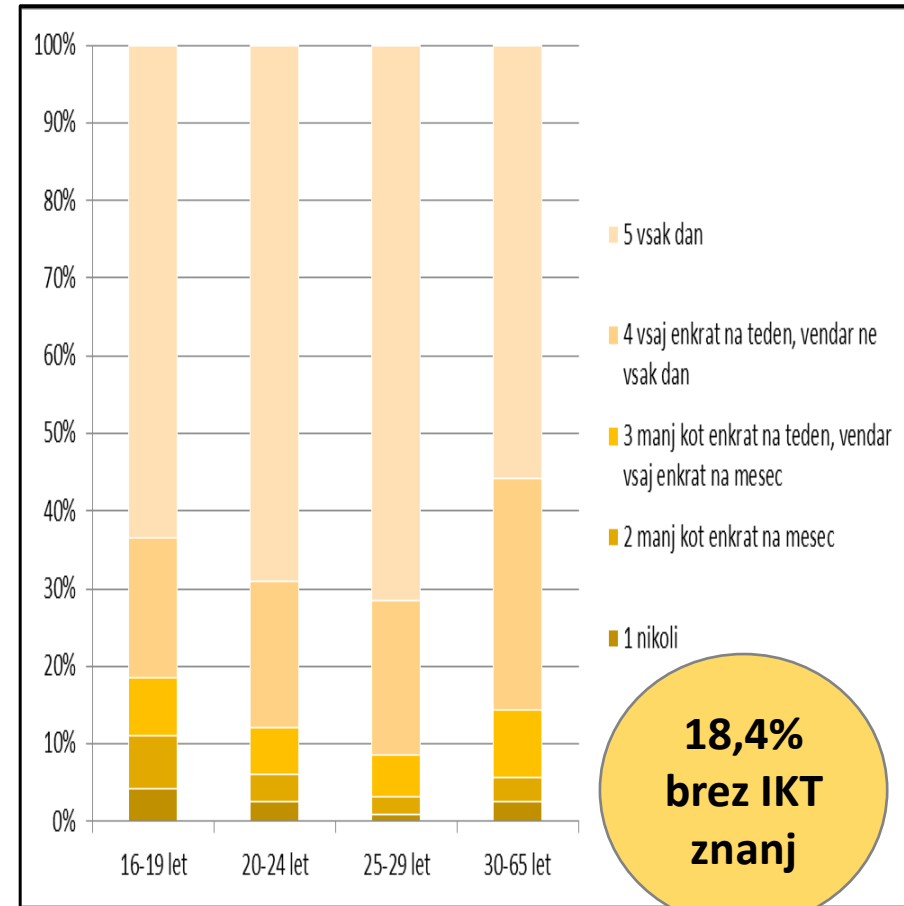
- raba besedilnih in matematičnih spretnosti pri delu in izven njega je povezana z **višjim dohodkom.**
- pozitivno je povezana tudi z drugimi pomembnimi družbenimi učinki (**družbeno zaupanje, prostovoljsko delo, politična učinkovitost in splošno zdravje**).
- **branje je močnejše povezano z družbenimi učinki** kot pisanje, pisanje pa je spet močnejše povezano z vsemi navedenimi družbenimi učinki kot matematične spretnosti

Bralne prakse v Sloveniji v različnih starostnih skupinah, 16-65, lastni preračun

Branje knjig

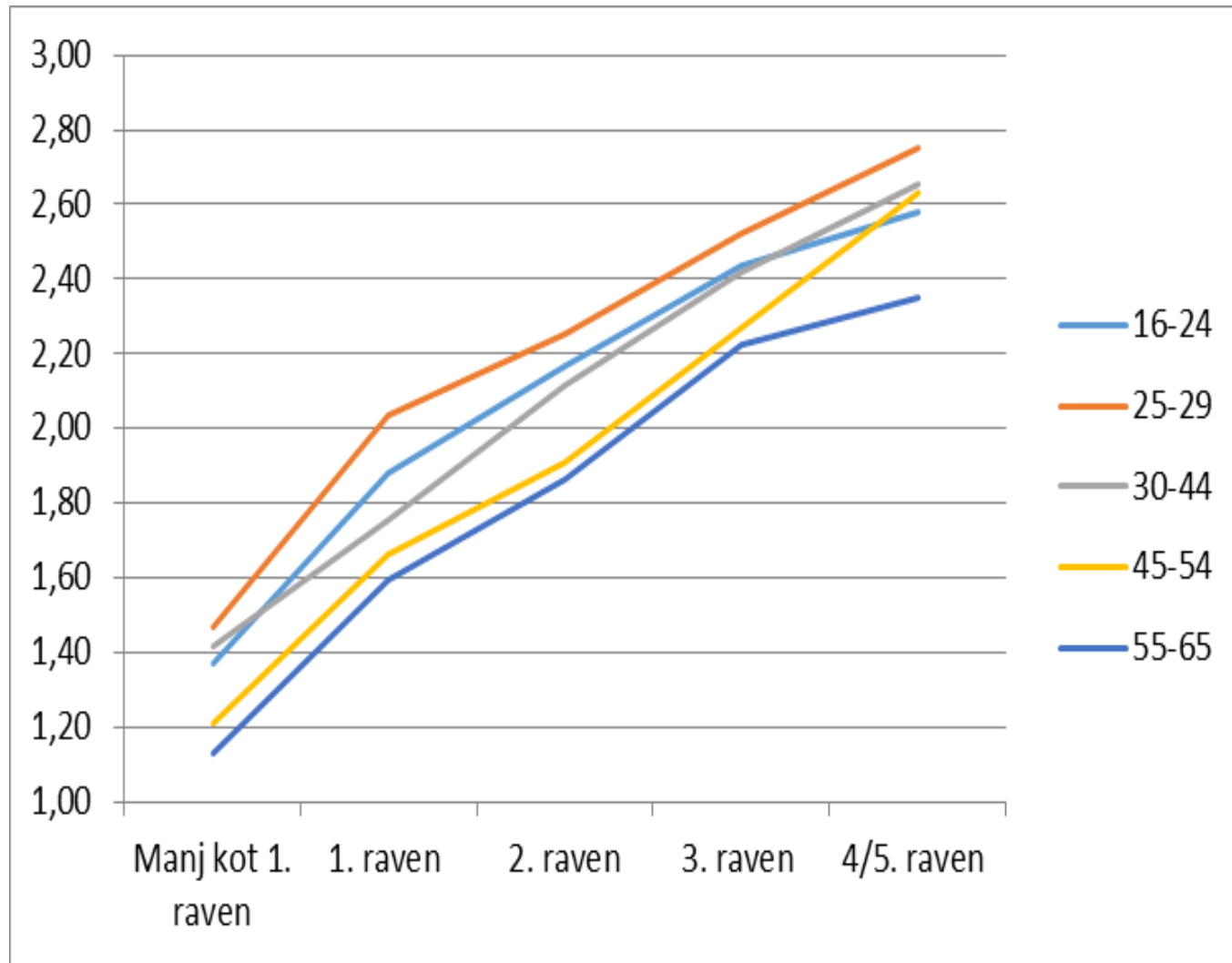

Uporaba interneta za iskanje informacij

18,4%
brez IKT
znanj

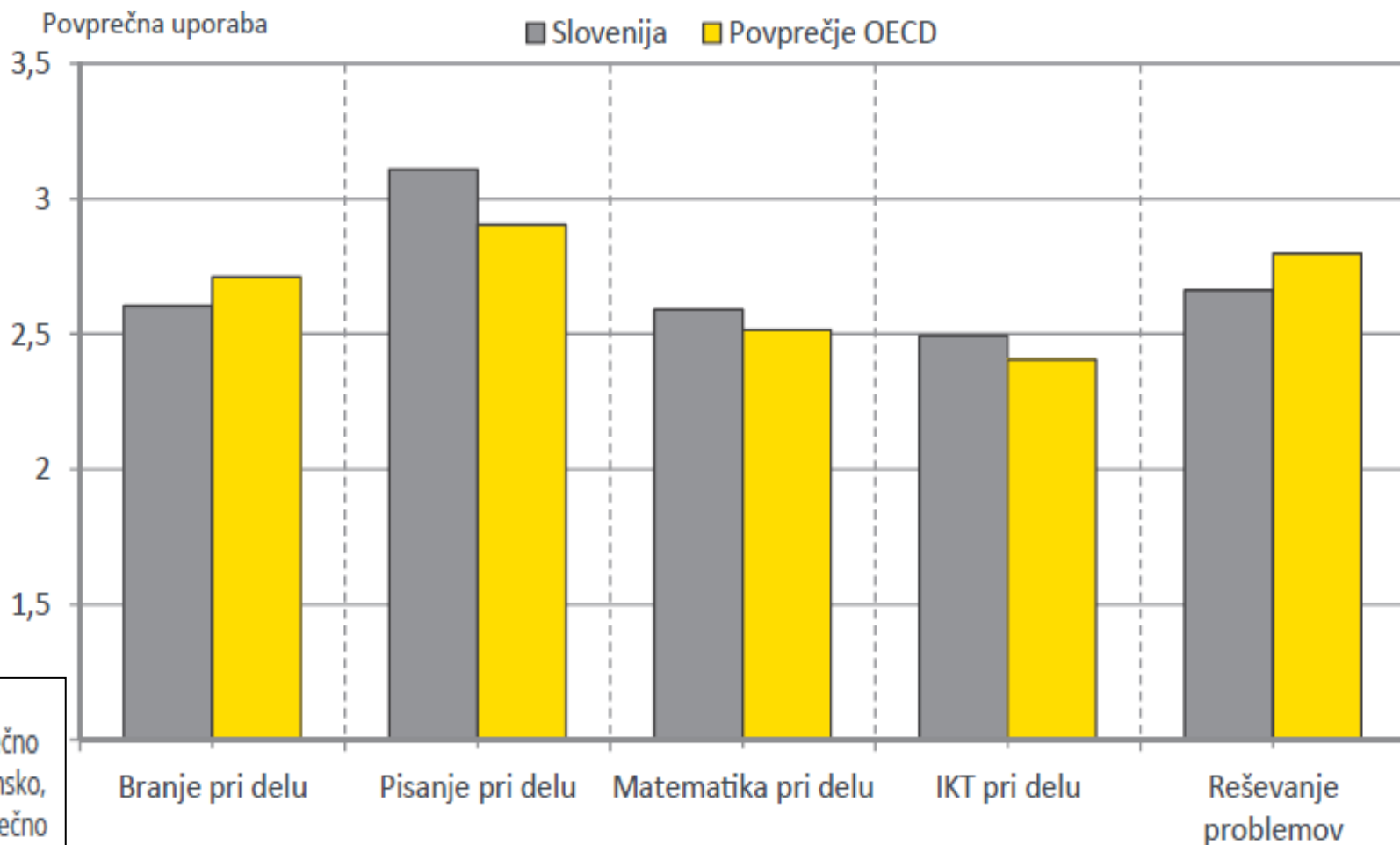
Povprečna raba branja ‚doma‘, Slovenija, po starostnih skupinah in dosežkih v besedilnih spretnostih, lastni izračun 2017

Vir: Raziskava spretnosti PIAAC (2012, 2015).

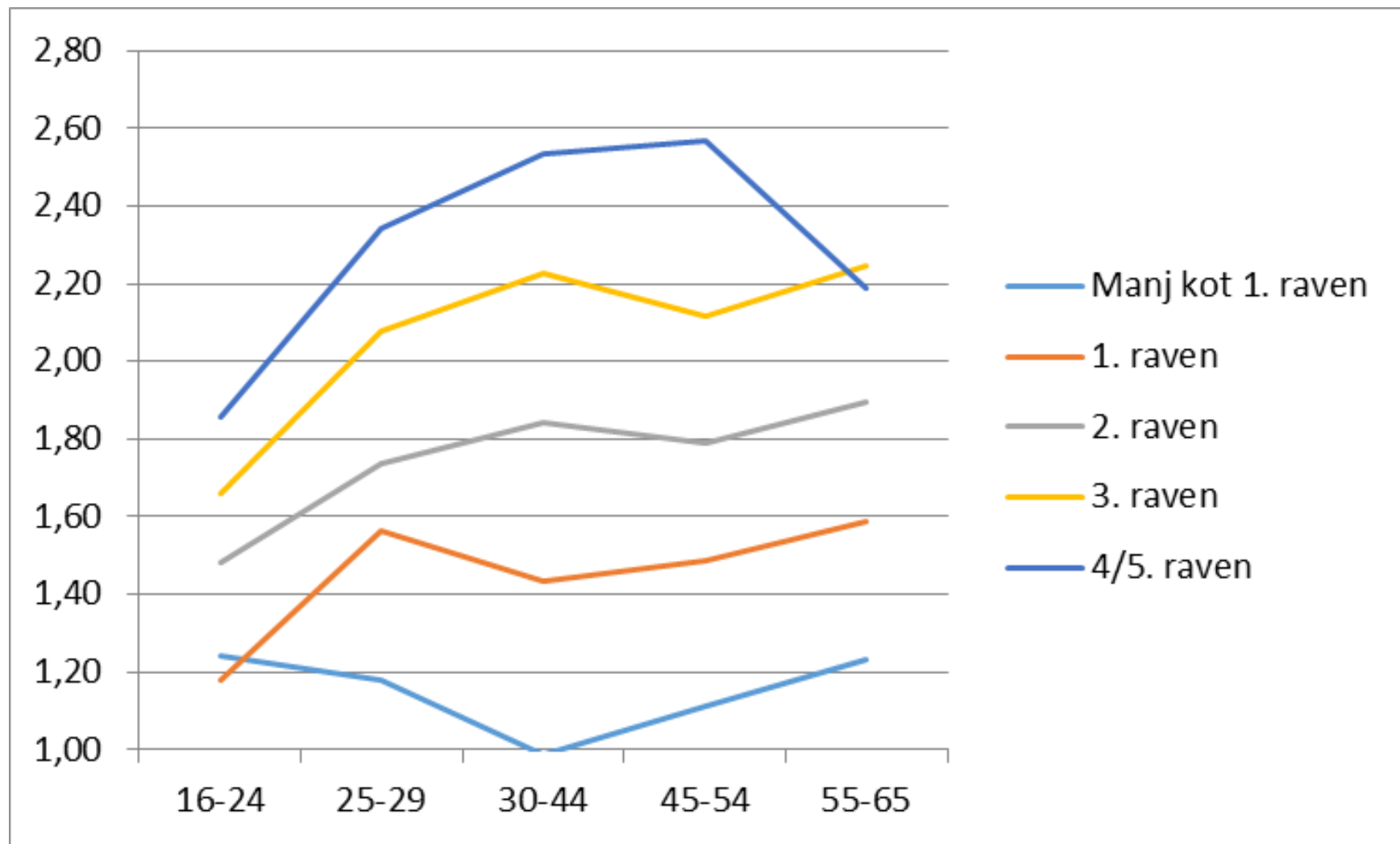
Opomba: Uporaba spretnosti v vsakdanjem življenju in indikatorji uporabe spretnosti so prikazani z lestvico od 1 "nikoli" in 5 "vsak dan".

Uporaba spretnosti za obdelavo informacij pri delu, primerjava Slovenija – povprečje OECD

- 1 Nikoli
- 2 Manj kot enkrat mesečno
- 3 Manj kot enkrat tedensko, vendar vsaj enkrat mesečno
- 4 Vsaj enkrat tedensko, vendar ne vsak dan
- 5 Vsak dan

Povprečna raba branja ,pri delu', Slovenija, po starostnih skupinah in dosežkih v besedilnih spretnostih, lastni izračun 2017

7. Katere bralne spretnosti izkazujejo odrasli?

Bralna komponenta:

- besedišče,
- razumevanje stavkov in
- razumevanje odlomkov.

Nova spoznanja:

Praktično vsi odrasli z nizkimi dosežki obvladujejo temeljno besedišče. Večina odraslih z nizkimi dosežki prebere in razume krajše enostavne in daljše sestavljene stavke.

• Razumevanje besed:

- manj kot 1. raven: 97,8% pravilno (6,4 s za odgovor)
- 1. raven: 98,4 % pravilno (5,2 s)
- 2. raven: 99,2% pravilno (4,3 s)

• Razumevanje stavkov:

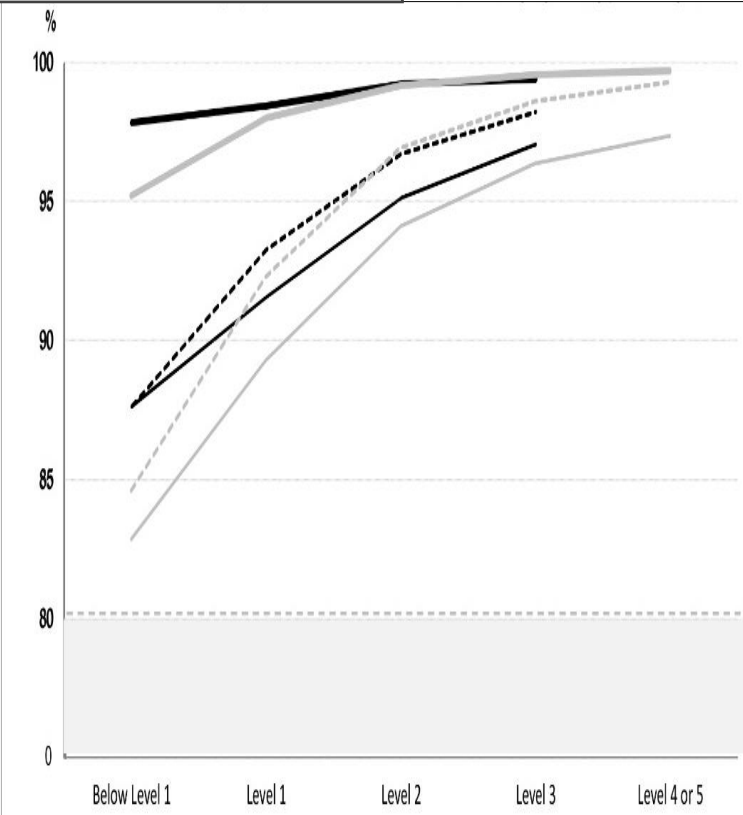
- manj kot 1. raven: 87,6% pravilno (11,4 s)
- 1. raven: 91,5% pravilno (9,5 s)
- 2. raven: 95,1% pravilno (7,7 s)

• Razumevanje odlomkov:

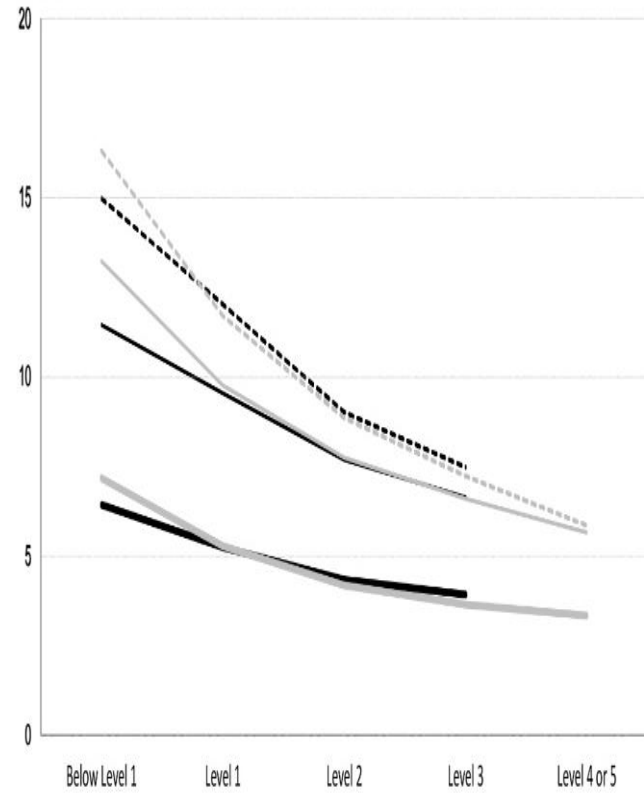
- manj kot 1. raven: 87,6% pravilno (14,9 s)
- 1. raven: 93,2% pravilno (12,3 s)
- 2. raven: 96,6% pravilno (9,0 s)

Bralne spretnosti glede na raven besedilnih spretnosti (Slovenija svetlo siva, temnejše povprečje OECD)

Delež pravih odgovorov

Čas potreben za odgovor

- razumevanje besed
- - - razumevanje stavkov
- razumevanje odlomkov

Vir: Raziskava spretnosti odraslih (PIAAC) (2012, 2015).

Nekateri družbeni izzivi Slovenije v prihodnjih letih

- CEDEFOP: Sloveniji napoveduje **največji upad nekvalificiranih delovnih mest do 2020 - za 40%** in upad srednje kvalificiranih delovnih mest za 20%, ter porast povpraševanje po visoko kvalificiranih delavcih za 20% (v ET Monitor 2014, Slovenija, stran 6).
- **Digitalne tehnologije zvišujejo potrebe po novih spretnostih** za obdelavo informacij ter reševanja problemov kot tudi po t.i. mehkih spretnostih.
- Slovenija se že danes uvršča med države EU z **najhitrejšim staranjem** prebivalstva. Po napovedih EUROSTAT bo leta 2050 v celotni EU dvakrat toliko starejših kot otrok, Slovenija pa naj bi tako razmerje dosegla že leta 2035 (Eurostat, 2011).
- Slovenija ima najmanjši delež odraslih **po 55 letu**, ki so aktivni na trgu dela v EU in OECD.

Kakšne so lahko rešitve?

A. Schleicher , OECD, na Zaključni konferenci PIAAC , 26.5.2015, o spoznanjih raziskave (glej tudi intervju <http://piaac.acs.si/>):

- **So države, kjer vsi odrasli, tako revni kot bogati, razvijejo dobre spretnosti.**
Družba lahko razvije potencial spretnosti vseh prebivalcev.
- **Družba je torej dolžna zagotoviti svojim odraslim članom razvoj njihovih spretnosti.** Raziskava PIAAC pa dokazuje, da lahko dosežemo dobre rezultate, če vlagamo v ljudi.
- Raziskava je tudi pokazala, da imajo **tisti z boljšimi spretnostmi boljše priložnosti v življenju.**

Kako se države odzivajo na rezultate PIAAC?

Nekatere pripravljajo nacionalne strategije spretnosti:

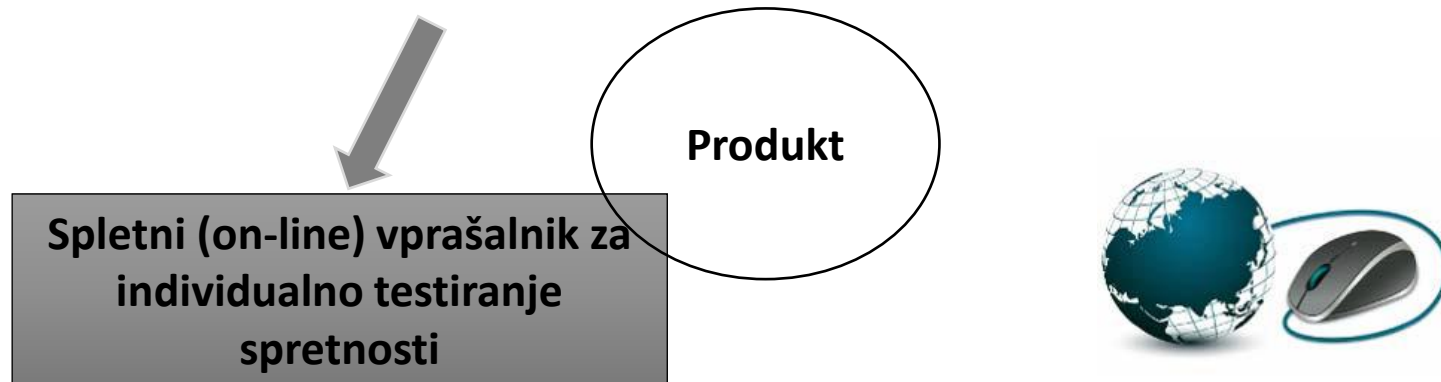
- Določajo **prioritete** pri investiranju v spretnosti in kompetence
- Kombinirajo **kratkoročne in dolgoročne** ukrepe
- **Investirajo** v vseživljenjsko učenje
- **Pritegnejo** vse sektorske politike
- **Usklajujejo** se med politikami na različnih ravneh in med različnimi deležniki

Dve pobudi na podlagi raziskave PIAAC v Sloveniji?

1. Strategija razvoja in uporabe spretnosti v Sloveniji (projekt OECD in MIZŠ, 2016-2017)

2. Ocenjevanje spretnosti, spletni vprašalnik, projekt OECD, ki ga izvaja ACS (2016-2017)

OECD Strategija razvoja in uporabe spretnosti v Sloveniji 2017 (predlog)

3 priporočila (za izziv št.2: razvoj spretnosti pri odraslih z nizkimi dosežki)

1. Vlada bi morala zagotoviti **vsem odraslim z nizkimi dosežki ustrezne finančne spodbude za udeležbo v izobraževanju odraslih**, sprejeti bi morala širok nabor finančnih mehanizmov ciljno naravnanih na odrasle z nizkimi dosežki in njihove delodajalce.
2. Ponudniki izobraževanja odraslih bi morali ponuditi bolj **gibke oblike učenja**, na primer e-učenje, učenje na daljavo, modularne oblike in programe, ki so verificirani oziroma omogočajo vrednotenje in priznavanje pridobljenih znanj.
3. Vlada bi morala podpirati **posebne ukrepe za osveščanje, doseganje ter za svetovanje** najbolj ranljivim skupinam odraslih z nizkimi dosežki, tudi s pomočjo informiranja glede pozitivnih učinkov izobraževanja odraslih.

Ocenjevanje spretnosti, spletni vprašalnik, projekt OECD, ki ga izvaja ACS (2016-2017)

- **E&S Online** je projekt OECD in Evropske komisije.
- Nastal je po letu 2013 po prvi objavi rezultatov PIAAC z namenom, da se inštrumente, ki so sicer zasnovani za testiranje na velikih vzorcih populacije, posebej prilagodi za **testiranje spretnosti posameznikov s pomočjo računalniške aplikacije**.
- Metodologija za testiranje spretnosti odraslih lahko postane **učinkovito orodje** za številne inštitucije in službe, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in usposabljanjem, razvojem kadrov ter zaposlovanjem.
- Projekt v Sloveniji izvaja ACS s podporo MIZŠ v okviru razvojnega projekta “ESS Strokovna podpora področju razvoja temeljnih kompetenc 2016-2022”.
- Aktivnosti projekta so se pričele decembra 2016 in se bodo zaključile v začetku leta 2018.

Kakšne so rešitve v izobraževanju?

1. Glede na to, da gre pri nizkih dosežkih za množičen pojav, terja njegovo reševanje **sistemske ukrepe** na ravni vlade in resornih ministrstev.
2. Sprejetje **ustreznih zavez na ravni države** (Strategija spretnosti, Nacionalna strategija bralne pismenosti, NP za jezikovno politiko ...)
3. Pomembno je tudi, da se najdejo **sinergije med ukrepi in resorji**.
4. **Dopolnjevanje in širitev izobraževalne ponudbe** in zagotavljanje možnosti za vključevanje v izobraževanje – najbolj ranljivih skupin.
5. **Osveščanje delodajalcev, sindikatov** in zagotavljanje pogojev za učenje in ohranjanje spretnosti pri delu.

Konkretnije v izobraževanju odraslih

Zagotavljanje temeljne infrastrukture za izvajanje programov za razvoj spretnosti /pismenosti:

- enakomeren razvoj omrežja izvajalcev in učiteljev na celem območju Slovenije (dosedanja praksa javnih razpisov dokazuje, da ni mogoče razvijati teh omrežij na tak način),
- strokovna podpora pri implementaciji novih programov, inovativnih izobraževalnih prijemov,
- zbiranje, razvoj in posodabljanje učnih gradiv, ki nastaja v posameznih programih in v lokalnih okoljih,
- promocija razvoja temeljnih zmožnosti in kompetenc, osveščanje in informiranje strokovne in širše javnosti o njihovem pomenu za človekov osebni razvoj, večjo zaposljivost in socialno povezanost,
- svetovanje, informiranje ter povezovanje z delujočimi in potencialnimi izvajalci,
- spremljanje in evalvacija izvajanja programov,
- razvoj diagnostičnih pripomočkov za ugotavljanje primanjkljajev v temeljnih zmožnostih in kompetencah (npr Education&Skills Online in drugi).

Kakšne so rešitve?

Nacionalna strategija bralne pismenosti (predlog)

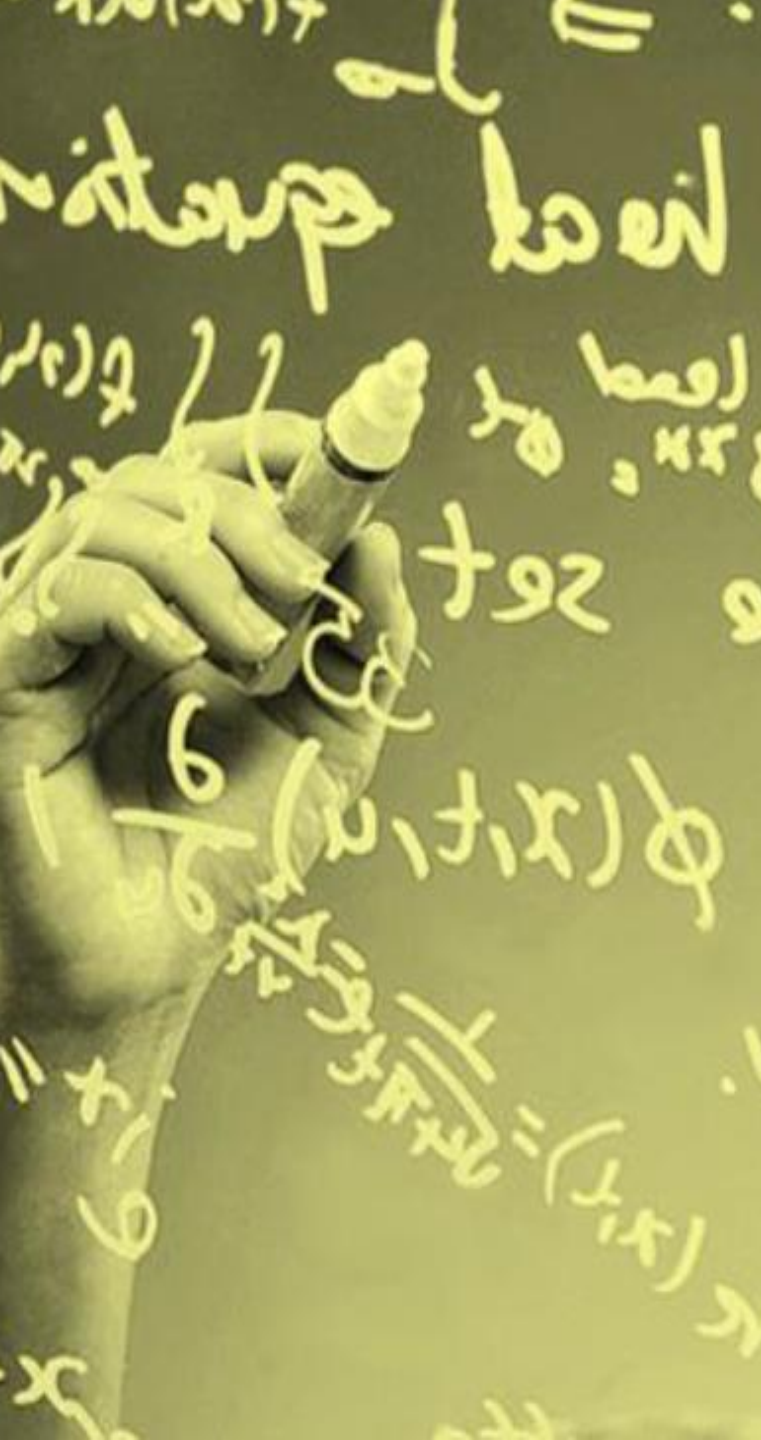
OBDOBJE ODRASLOSTI – specifični cilji	RAVNI PISMENOSTI V ODRASLOSTI
<ul style="list-style-type: none">Motivirati odrasle glede na izhodiščno bralno pismenost za branje in kritično vrednotenje prebranih besedil z različnih področij in raznovrstnih zvrsti v vseh življenjskih obdobjih.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli so zmožni prebrati in razumeti ter kritično ovrednotiti raznovrstna besedila za potrebe dela, vseživljenjskega učenja in dejavnega preživljanja prostega časa.
<ul style="list-style-type: none">Omogočati odraslim branje in razvoj bralne pismenosti v različnih okoliščinah in za različne namene.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli obvladajo bralno pismenost v različnih okoliščinah ter za različne namene v skladu z možnostmi.
<ul style="list-style-type: none">Omogočiti spodbudno okolje za razvoj bralne kulture.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli imajo razvito bralno kulturo.
<ul style="list-style-type: none">Spodbujati odrasle pri vključevanju v skupinske in medgeneracijske oblike branja (dialoške metode).	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli sodelujejo v skupinskih oblikah branja.
<ul style="list-style-type: none">Razvijati sistem individualnega vrednotenja bralne pismenosti, ki bo omogočal primerjavo z nacionalnimi cilji in/ali z rezultati populacije.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli oblikujejo osebni načrt razvoja bralne pismenosti.
<ul style="list-style-type: none">Razvijati temeljne in višje ravni bralne pismenosti odraslih za pridobivanje, razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo informacij iz različnih informacijskih virov.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli obvladajo različne bralne strategije za pridobivanje, razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo informacij v procesu učenja ter za reševanje problemov v vsakodnevem življenju in pri delu.
<ul style="list-style-type: none">Spodbujati odrasle za uporabo infrastrukture za dostopanje do različnih kakovostnih virov informacij in gradiv.	<ul style="list-style-type: none">Pismeni odrasli samostojno in ozaveščeno uporabljajo knjižnice ter dostopajo do različnih drugih relevantnih in kakovostnih ponudnikov informacij in gradiv.

Premislek

Glede na predstavljeno problematiko, kje vidite možnosti in priložnosti za spodbujanje razvoja bralnih in drugih temeljnih spretnosti v okviru predmetov, ki jih poučujete v OŠO?

Kaj bi za to potrebovali?

Ali bi bilo potrebno tudi v sedanjem programu OŠO karkoli spremeniti, da bi bili pri tem bolj uspešni?

Izbor virov:

- Raziskava spretnosti odraslih – Metodologija in rezultati na kratko, ACS 2016
- The Survey of Adult Skills - Skills Matter , OECD 2016
- The Survey of Adult Skills Readers Companion, OECD 2016
- Raziskava spretnosti odraslih, vodnik za bralca, ACS 2016
- Raziskovalno poročilo PIAAC za Slovenijo - Metodologija in izvedba raziskave, Tematske študije ter Priporočila , ACS (v pripravi. 2017)

Uporabne povezave:

- Spletna stran PIAAC Slovenija:
<http://piaac.acs.si/>
- Andragoški kolokvij na temo PIAAC:
<http://pro.acs.si/ak2016/>
- Spletna stran PIAAC OECD:
<http://www.oecd.org/skills/piaac/>